

ES REDZU ILGTSPĒJU!

Lasām, rakstām,
pētām un radām
šodien, lai zināšanas
un kultūras mantojums
nākotnē būtu pieejams
ikvienam.

ROKRAKSTA LABORATORIJA

NO BURTA LĪDZ ROKRAKSTAM

Pamatskola

Nodarbībai nepieciešams:

- ☐ izdrukāta darba lapa
- ☐ zīmulis un pildspalva
- ☐ vairāki atšķirīgi rakstāmrīki (piemēram, flomāsters, ota vai spalva)

Nodarbības ilgums:

40 minūtes skolā + uzdevums mājās

Vai esi pamanījis, ka vienus un tos pašus burtus katrs raksta citādi? Šajā darba lapā pētīsi, kā veidojas rokraksts, ko tas var pastāstīt par cilvēku un laikmetu un kāpēc ar roku rakstītas liecības ir svarīgi saglabāt nākamajām paaudzēm.

IEPAZĪSTI SAVU ROKRAKSTU!

Uzraksti divas reizes vienu un to pašu teikumu:

"Es pētī savu rokrakstu."

lēēēēēni
un rūpīgi

sev ierastā
tempā

IZPĒTI!

Atzīmē, kas
tavā rokrakstā
mainījās:

- ☐ burtu lielums
- ☐ slīpums
- ☐ savienojumi
- ☐ spiediens
- ☐ ritms

ROKRAKSTA EKSPERIMENTS

Uzraksti vienu un to pašu vārdu "rokraksts":

ar zīmuli

flomāsteru

ar lodīšu pildspalvu

ar otu vai spalvu

citu pieejamu instrumentu

Atzīmē, kas mainījās:

- ☐ līnijas platums
- ☐ spiediens
- ☐ rakstīšanas ātrums
- ☐ burtu forma
- ☐ nekas
- ☐ cits novērojums:

VAI ZINĀJI?

Katra cilvēka rokraksts ir unikāls. Lai gan skolā visi mācās vienus un tos pašus burtus, ar laiku katram izveidojas savs rakstīšanas stils.

VAI ZINĀJI?

Rokrakstu veido ne tikai rakstāmriks. To ietekmē arī satvēriens, kustības, rakstīšanas temps, ķermeņa poza un pat nogurums.

ROKRAKSTA DETEKTĪVS

Ikdienā ar vārdu rokraksts parasti domājam cilvēka rakstīšanas stilu. Bibliotēkās par rokrakstu sauc arī ar roku rakstītu tekstu – piemēram, vēstuli, piezīmes, dienasgrāmatu vai literāra darba manuskriptu.

A

Ļērotināpums., Mēns 3. klasē un grib
braukt uz Mēnsi. Tam tikai vasarā, jo
mēnsi un zīmā man jāiet skolā."

Jēsi, braukt gribētāpums ir daudz, bet
kad notiks pirmais lidojums, to nevar
pārliecināt. Mēs domājam, ka hūtiem mēnsi
pārliecinā, vai tas notiks zīmā, vai vasarā.
Kaut tikai ātrāk!

Jēstāpums., Vai uz Mēnsi nevis labot žē-
mes sporta rekordus?" Mē, to mēs gan ne-
varēs. Tad jau viņā diņā mēs mēns sporta
rekorde hūti, laboti. kāpēc? Pāpētāpums mē.

Kļūsti par rokraksta detektīvu!

Aplūko manuskriptu fragmentus no Latvijas Nacionālās bibliotēkas krājuma.

Nelasot tekstu, izpēti rokrakstu un meklē pavedienus – pievērs uzmanību rakstāmriķa atstātajām līnijām, burtu formai un izvietojumam.

B

trūkstās un aismūks mežā, bet tāri rakim usnāk nāves bailes
tas usskreem eglē angšā. Lācis domādams, ka nu šim brūk vīt
mokrēt no egles kā pelavū maiss un laiž ķekas valā mežā es
ar tam kad mē arī kārt bija beidzies.

2. Variants.

Kādu reiz gājis sunis Poģis no mežu pastaigāties un satīc
vilku. Vilks teicis: „Poģi, es tevi nokodušu!” Poģis atbild: „Cik tā
tev no manis būs? Atnāc labāk svētvakar pē manis – mums
būs kāzas, kad paceenāšu tevi.”

Ko vari atklāt, pētot tikai rokrakstu?

Pavedieni	Manuskripts A	Manuskripts B
Rakstāmriķis šķiet smalks	☐	☐
Rakstāmriķis šķiet plats	☐	☐
Burti veidoti rūpīgi	☐	☐
Rakstība ir brīvāka	☐	☐
Burti izvietoti cieši	☐	☐
Burti izvietoti plašāk	☐	☐
Redzami rotājumi	☐	☐

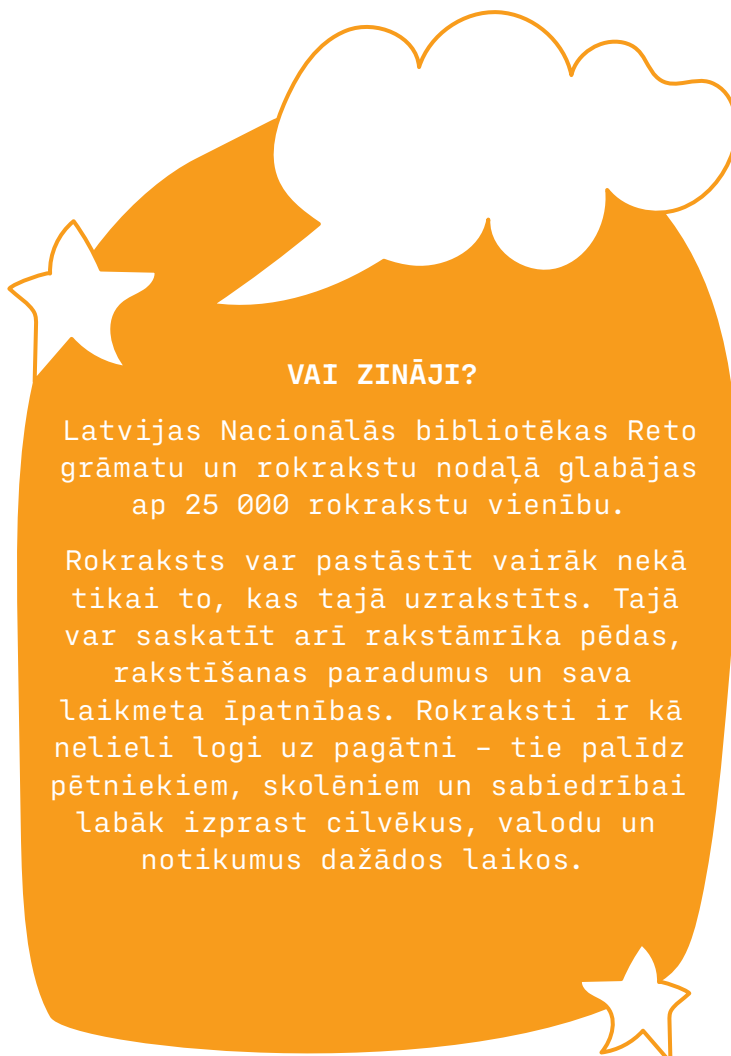
Detektīva secinājums

Kāda ir vislielākā atšķirība starp abiem rokrakstiem?

Kas rokrakstos ļāva tev to pamanīt?

Kāpēc, tavuprāt, bibliotēkas un arhīvi saglabā šādus rokrakstus?

VAI ZINĀJI?

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Reto grāmatu un rokrakstu nodaļā glabājas ap 25 000 rokrakstu vienību.

Rokraksts var pastāstīt vairāk nekā tikai to, kas tajā uzrakstīts. Tajā var saskatīt arī rakstāmriķa pēdas, rakstīšanas paradumus un sava laikmeta īpatnības. Rokraksti ir kā nelieli logi uz pagātni – tie palīdz pētniekiem, skolēniem un sabiedrībai labāk izprast cilvēkus, valodu un notikumus dažādos laikos.

ATKLĀJUMS!

Manuskripts A
Autors: dzejnieks Ojārs Vācietis
Rakstīts 1972. gadā

Manuskripts B
Autors: rakstnieks un valodnieks Jēkabs Lautenbahs-Jūsmiņš
Rakstīts 1890. gadā

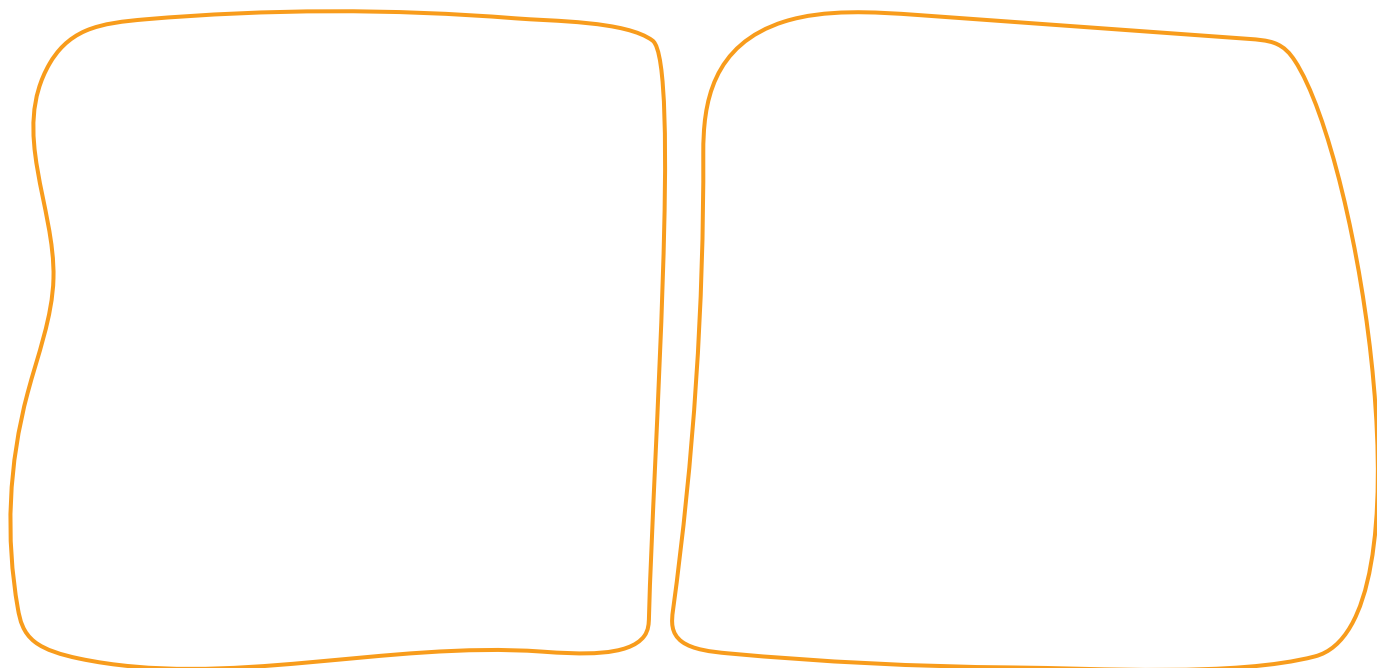
LĪNIJU LABORATORIJA

Vai iespējams "izslēgt" savu rokrakstu?

Pārbaudi!

1. Ar zīmuli vai pildspalvu velc aplūs brīvi un nepiespiesti. Sajūti, kā kustību veido pirksti.

2. Tagad turi pirkstus nekustīgus. Ļauj visai rokai slīdēt pa papīru un veido apla kustību no elkoņa.

3. Pamēģini tāpat uzrakstīt savu vārdu - turi pirkstus nekustīgus un ļauj rokai slīdēt pa papīru.

SALĪDZINI!

Kuru apli bija vieglāk uzzīmēt?

☐ 1 ☐ 2

Kurš aplis izskatās ģeometriski precīzāks?

☐ 1 ☐ 2

Vai tavs vārds izskatās citādi nekā parasti?

☐ Jā ☐ Nē

Vai tu joprojām atpazīsti savu rokrakstu?

☐ Jā ☐ Nē

VAI ZINĀJI?

Ikdienā rakstot, kustību galvenokārt veido pirksti un plaukstas locītava, tāpēc rokraksts izpaužas vairāk. Veidojot kustību no elkoņa vai pleca, ierastais rokraksts kļūst mazāk pamanāms. Tāpēc mākslinieki dažkārt apzināti izmanto šādu kustību.

TURPINI PĒTĪT MĀJĀS!

Atrodi mājās kādu ar roku rakstītu liecību:

- vēstuli
- recepti
- piezīmi
- dienasgrāmatas fragmentu
- apsveikuma kartīti

Izpēti!

Ko tu vari pamanīt šajā rokrakstā?

Kas atšķiras no tava rokraksta? Kas ir līdzīgs?

Kāpēc, tavuprāt, cilvēki glabā ar roku rakstītas vēstules, receptes un piezīmes? Ko šīs liecības var pastāstīt cilvēkiem nākotnē?

